

STATSMINISTER NIELS NEERGAARD, EBELTOFTKREDSSEN I 34 ÅR

Vidste du at - Djursland i begyndelsen af 1900-tallet besatte både posten som folketingets formand og stats- og finansministerposten? Det er ganske vist.

Niels Pedersen-Nyskov fra Thorsager blev valgt til folketinget for Venstre i Grenaakredsen i 27 år, fra 1895 til sin død i 1922. Han var formand for folketinget fra 1913 til 1922, på stemmer fra alle folketingets partier. Han var bl. a. kendt for sit store engagement i husmandssagen og respekteret for saglighed og dygtighed.

Pedersen-Nyskov har været omtalt flere steder, bl. a. i en artikel af Erling Hansen i "Grenaa og Omegn før og nu".

Mindre omtale har Ebeltoftkredsens folketingsmand i samme periode fået. Han var ellers finansminister og statsminister flere gange i perioden, og hans politiske karriere ligner Pedersen-Nyskovs på mange måder. Også han var Venstre-mand og hørte til den moderate og forhandlende del af Venstre. Også han var kendt for sit sociale engagement og bredt respekteret for saglighed og dygtighed.

Hans navn var Niels Neergaard.

Hvis vi skal lede efter en grund til den mindre lokale omtale af Niels Neergaard må den nok være, at Neergaard modsat Pedersen-Nyskov ikke havde lokale rødder. Han var oprindelig fra Vendsyssel, men ellers bosat i København.

Når man sammenligner de to mænd kan man undres over, at der ikke er efterretninger om noget særlig nært forhold mellem dem, selv om de var jævnaldrende og deres karriere krydsede hinanden på mange måder.

Måske er forklaringen den forskellige baggrund: Pedersen-Nyskov var national, rundet af bonde- og højskolebevægelsen og grundtvigianismen, mens Neergaard var akademiker, historiker, men også med studier i teologi, semitiske sprog (tre år!) og økonomi bag sig, europæisk i sit udsyn. Det skal lige tilføjes, at ved siden af politikken skrev Niels Neergaard som historiker i sin "fritid" det endnu ubestridte hovedværk om perioden 1849-66, nemlig mammutværket "Under Junigrundloven", der blev genoptrykt så sent som 1973, og hvis 2854 sider undertegnede var dybt afhængig af under specialeskrivning i historiestudiet.

Pedersen-Nyskov søgte oprindelig valg i Ebeltoftkredsen, men først da han stillede i Grenaakredsen i 1895, opnåede han valg – og valgtes derefter i Grenaakredsen de næste 27 år. Neergaard valgtes 1895 i Hornslet, men opstillede ved det følgende valg i 1898 i Ebeltoftkredsen, da kredsens hidtidige folketingsmand Jens Wistoft trak sig frivilligt til fordel for ham. De næste 34 år valgtes Neergaard derefter i Ebeltoftkredsen.

Mere parallelt kan forløbet næsten ikke være.

Hertil kommer så den fælles interesse for økonomi. Pedersen-Nyskov var medlem af finansudvalget 1901-13, de sidste tre år som formand. Neergaard blev finansminister første gang i 1908 og var derefter

finansminister i alle venstreregeringer til 1929. Dog ikke fra oktober 1908 til august 1909, hvor han som konseilspræsident (statsminister) selv dannede regering, efter som finansminister at have været med til at afsløre justitsminister Alberti som storsvindler.

Pedersen-Nyskov kom som folketingets formand til at spille en hovedrolle i påskekrisen 1920. Efter krisen og det følgende valg dannede Niels Neergaard regering og var stats- og finansminister til 1924. Dermed kom han til at håndtere Landmandsbankens krak i 1922, og da det kom frem, at han havde holdt vigtige oplysninger skjult i bestræbelserne på at undgå et nationalt økonomisk sammenbrud, dukkede der flere kronprinser op i Venstre, parate til at overtage statsministerposten. Det viste sig dog, at ingen kunne samle den nødvendige opbakning, og den fremmeste, trafikminister Slebsager, endte med at erklære, at han "med glæde" fortsat ville samarbejde med Neergaard, "fordi min tillid til Deres loyalitet og politiske førerevne er usvækket".

Neergaards regering blev herefter siddende valgperioden ud. Næste gang, der skulle dannes en Venstreregering, i 1926, gik statsministerposten til Neergaards modpol i Venstre, ultraliberalisten Madsen-Mygdal – ofte citeret for udtalelsen "lad falde, hvad ikke kan stå!" Men Neergaard påtog sig endnu en gang, nu 72 år gammel, posten som finansminister.

Niels Neergaard (1854-1932), Ebeltoftkredsens folketingsmand 1898-1932, finansminister flere gange, statsminister 1908-09 og 1920-24.

Det var denne regering, der i 1929 oplevede, at dets støtteparti, Det Konservative Folkeparti, stillede ultimative krav på forsvarsområdet. Overraskelsen kom, da det viste sig, at de konservative ikke havde tænkt sig at opgive deres krav og redde regeringen, hvorefter det følgende valg resulterede i 13 års socialdemokratisk styre under Stauning. Den begivenhed har en del politikere siden lært meget af.

Neergaard var meget respekteret i sin folketingskreds, der stort set omfattede det nuværende Syddjurs minus Hornslet. Det vides, at han ved støtte på finansloven var med til at sikre Ebeltofts gamle rådhus` restaurering i 1909, men ellers kniber det med direkte aftryk i den lokale udvikling. Men at Ebeltoftkredsen med ham i ikke mindre grad end Grenaakredsen sendte en kapacitet og en hædersmand til tinget kan der ikke stilles spørgsmålstejn ved.

Skrevet af Vilfred Friborg Hansen til DjurslandsPosten december 2016.